

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้เสนอเป็น 3 ตอน ด้วยกันดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน

ตอนที่ 2 การแบ่งประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบคัดเลือก

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน

ก่อนที่รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างเป็นทางการนั้น การศึกษาของประเทศไทยใช้วัดเป็นโรงเรียนและมีพระเป็นครู เป็นการศึกษาที่เป็นไปตามความสมัครใจในการสอนก็ไม่มีหลักสูตรหรือประมวลการสอนหรือหลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการสอนให้เปล่า เน้นไปทางด้านพระศาสนาและจริยศึกษา โรงเรียนสำหรับการสอนวิชาสามัญโดยทั่วไปแต่ก่อนก็คือ วัด ถ้าเจ้านายหรือผู้ที่มีตระกูลเรียนก็จะเรียนในพระราชสำนัก หรือสำนักบัณฑิตผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรัฐมิได้ควบคุมหรือจัดการดูแลให้เป็นระเบียบแบบแผน (สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย 2514 : 3-10)

โรงเรียนเอกชนได้เกิดขึ้นมาก่อนที่จะมีโรงเรียนรัฐบาล โดยเริ่มมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีมิชชันนารีคริสตศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก ชาวฝรั่งเศส ได้เข้ามาขอจัดตั้งโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ศาสนาและเริ่มระบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นแบบแผนของประเทศตะวันตก โดยมุ่งสอนหลักธรรมของพระผู้เป็นเจ้า เพื่อเตรียมเด็กเป็นพระในคริสตศาสนา และมุ่งสอนชาวเมืองให้มีความรู้พอที่จะทำราชการของพระเจ้าอยู่หัว เรียกว่า โรงเรียนสามเณร นอกจากนั้นในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาก็มีโรงเรียนสอนภาษาจีนขึ้น โดยกลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทย โดยจ้างครูชาวจีนมาสอนที่บ้านหรือตามศาลเจ้า หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี โรงเรียนสามเณรยังคงมีเหลือบ้างแต่ไม่เจริญเท่าสมัยก่อน จนกระทั่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีมิชชันนารีคริสตศาสนา นิกายโปรเตสแตนต์ ชาวอเมริกันเข้ามาเผยแพร่ศาสนา แต่ไม่ได้มุ่งสอนศาสนาอย่างเดียว ได้นำความรู้

ความคิดในวิทยาการแผนใหม่มาสู่เมืองไทย เนื่องจากบางคนเป็นแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ ครู และนักหนังสือพิมพ์ จึงใช้วิชาชีพของตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมพร้อม ๆ กับการสอนศาสนา ทำให้คนไทยตื่นตัวขึ้นรับความรู้ความคิดในวิทยาการแผนใหม่ เป็นคนทันสมัย เข้าใจในเหตุการณ์ปัจจุบันของโลกเวลานั้นดีขึ้น จึงสามารถเจรจาความ เมืองกับต่างชาติในเวลาต่อมาได้ด้วยดี โดยไม่ต้องใช้กำลังบังคับ (เสถียร ศุกุลโสมถ 2514 : 35) โรงเรียนที่จัดตั้งโดยคณะมิชชันนารีชาวอเมริกัน แยกเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กชายและโรงเรียนสำหรับเด็กหญิง และได้จัดตั้งหลายแห่งด้วยกันทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปัจจุบันได้กลายเป็นโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนอรุณประดิษฐ์ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เป็นต้น (เสถียร ศุกุลโสมถ 2514 : 50)

ในครั้งนั้นบุคคลทั่วไปยังไม่ตื่นตัวทางการศึกษากัน มิชชันนารีจึงต้องใช้วิธีการจูงใจให้นักเรียนมาเรียนหนังสือและนักเรียนยังร้องทุกข์ว่าเป็นการทรมาน ภายหลังขุนนางชั้นผู้ใหญ่ขึ้นไปจนถึงพระมหากษัตริย์ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเด็ก ๆ เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนมากขึ้น ต่อมาภายหลังโรงเรียนต้องเริ่มเก็บค่าเล่าเรียน เนื่องจากค่าใช้จ่ายมากขึ้น และคนเริ่มสนใจเห็นคุณค่าของการศึกษามากขึ้น (เสถียร ศุกุลโสมถ 2514 : 38)

ในปี พ.ศ.2444 นางบุญเกิด ปาจิณพัยค์ ก็ได้ตั้งโรงเรียนขึ้น ชื่อโรงเรียนบำรุงวิชา เก็บค่าเล่าเรียนเดือนละ 4 บาท ซึ่งนับว่าแพงมากในสมัยนั้น ในปี พ.ศ. 2446 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชินี เป็นการส่วนพระองค์ สอนวิชาการและการช่างสตรี ซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่นิยมมาก (เสถียร ศุกุลโสมถ 2514 : 44)

ในปี พ.ศ.2430 ได้มีการตั้งกรมศึกษาธิการ และได้สถาปนาขึ้นเป็นกระทรวงในปี พ.ศ. 2435 บทบาทมีแต่เพียงจัดการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลเท่านั้น ภายหลังจึงเริ่มบทบาทให้การอุดหนุนโรงเรียนเอกชน (สมัยนั้นเรียกว่า โรงเรียนเซนต์ศักดิ์) ที่มาขอจดทะเบียนอยู่ในความดูแลและตรวจตราของเจ้าพนักงาน โดยให้เงินอุดหนุนโรงเรียนละ 10 บาทต่อเดือน เพื่อที่จะให้เอกชนตั้งโรงเรียนให้มากขึ้น จะได้ผ่อนคลายภาระของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษา แต่การควบคุมเป็นไปอย่างหละหลวม มิได้บังคับให้ทุกโรงเรียนต้องมาจดทะเบียน และมีโรงเรียน เอกชนที่จัดตั้งและดำเนินการโดยคนไทยและคนต่างด้าวแพร่หลายมากขึ้น เป็นลำดับความจำเป็นเกี่ยวกับการควบคุม เพื่อความมั่นคงปลอดภัยแก่ประเทศ การรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ ตลอดจนความจงรักภักดีต่อประเทศไทย เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ขึ้นเมื่อ พ.ศ.2461 ทำให้

กระทรวงศึกษาธิการได้เข้ามาสังคายนากิจการโรงเรียนราษฎร์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นหลักฐานมั่นคงยิ่งขึ้น เป็นผลให้การโรงเรียนราษฎร์ในประเทศไทยได้เริ่มขยายตัวกว้างขวาง สถิติจำนวนโรงเรียนราษฎร์ได้ทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว มีหลักฐานมั่นคงและเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลักการศึกษา เป็นหลักหนึ่งใน 6 ประการ ของคณะราษฎร คือ รัฐบาลจะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร เพราะการศึกษาเป็นรากฐาน สำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตยให้ มั่นคงต่อไปด้วย

อันที่จริงแล้ว การศึกษาเอกชนเป็นที่ยอมรับของชาติมาแต่เริ่มแรก ในโครงการการศึกษา พ.ศ. 2441 ซึ่งถือว่าเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรก ได้แสดงความประสงค์ที่จะ ควบคุมดูแลสถานศึกษาเอกชนพร้อมทั้งให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการเงิน ครู และวัสดุอุปกรณ์การเรียน

ในแผนการศึกษาชาติ 2 ฉบับแรก คือ ฉบับพ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2479 ได้แสดง การยินยอมให้เอกชนหรือคณะบุคคลจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ โดยถือว่าเป็นการช่วยแบ่งแรง แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และรัฐอาจให้การอุดหนุนส่งเสริมตามสมควร ในแผนการ ศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ได้ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเอกชนมากที่สุด โดยเน้นการส่งเสริมให้ คณะบุคคลและเอกชนจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนแทน การยอมรับและยินยอม ส่วนแผนการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ. 2503 นั้น ได้คลายความสำคัญของโรงเรียนเอกชนลงมาเป็น พึงส่งเสริมและอุดหนุน โรงเรียนราษฎร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 โดยให้คณะบุคคลและเอกชนจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนได้ถึงระดับอุดมศึกษาและพร้อมกันนี้ก็ได้มี พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 เกิดขึ้น จนกระทั่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2520 ซึ่งยังคงใช้มาจนทุกวันนี้ ได้มีการปรับปรุงสาระสำคัญที่แตกต่างไปจากแผนเดิมโดยสรุป คือ การอุดหนุนส่งเสริมได้เน้นทางด้านวิชาการและได้เปิดโอกาสให้คณะบุคคลหรือเอกชนเข้าร่วม รับภาระในการจัดการศึกษาได้ ในเมื่อผู้นั้นมีความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีเจตจำนง ที่จะจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่หาผลกำไรเกินควร (สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ 2526)

ในสภาพทางปฏิบัติ ในการพัฒนาการศึกษานั้น จะดำเนินการในรูปของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติทุก ๆ ช่วงระยะเวลา 5 ปี และถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันนี้ได้ดำเนินการมาแล้วทั้งสิ้น 5 แผน และในปี พ.ศ.2530 ได้เริ่มใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 6 แล้ว ซึ่งทั้งแผนพัฒนาการศึกษามับที่ 5 และ 6 ยังดำรงแนวนโยบายให้คณะบุคคลหรือเอกชนร่วมรับภาระการจัดการศึกษาภายในขอบเขตที่รัฐกำหนด และมุ่งปรับปรุงระบบและวิธีการส่งเสริมอุดหนุนสถานศึกษาเอกชน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นอีกด้วย โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้วยเหตุที่รัฐเห็นความสำคัญของการศึกษา เอกชนได้วางแนวนโยบายไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับและได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการศึกษา เอกชนไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526)

1. รัฐเปิดโอกาสให้มีโรงเรียนเอกชน เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียน และเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาของชาติ และเพื่อเป็นการเปรียบเทียบเชิงคุณภาพและสนับสนุนนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งเอกชนมีความคล่องตัวในการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล
2. รัฐจะเปิดโอกาสให้โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน ปรับค่าธรรมเนียมการเรียนได้ในอัตราที่สมควร โดยโรงเรียนจะต้องจัดทุนการศึกษาจำนวนหนึ่งแก่นักเรียนยากจน
3. รัฐจะให้การอุดหนุนโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพปานกลางและต่ำ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น และสามารถดำรงกิจการอยู่ได้ด้วยรายได้ของโรงเรียน
4. รัฐจะให้การอุดหนุนโรงเรียนเอกชนของสถาบันศาสนา มูลนิธิ เอกชนที่จัดตั้งโดยพระราชประสงค์ และสถาบันที่จัดตั้งโดยไม่หวังผลกำไรที่จัดได้คุณภาพและเป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
5. รัฐจะให้การส่งเสริมและช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน สายสามัญระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาในด้านวิชาการให้มากขึ้น
6. รัฐจะให้การอุดหนุน เป็นเงินสมทบกองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายต่อไป

ตอนที่ 2 การแบ่งประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

ในการกำหนดแนวทาง เพื่อแบ่งประสิทธิภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนออกเป็นโรงเรียนเอกชนประสิทธิภาพสูง และโรงเรียนเอกชนประสิทธิภาพต่ำนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษางานวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สายสามัญ ในปีงบประมาณ 2523 - 2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2525) และงานวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เมื่อปีการศึกษา 2527- 2528 ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528) สาระโดยสรุปของการวิจัยของหน่วยงานทั้งสอง และเกณฑ์ที่สังเคราะห์ขึ้น เป็นดังนี้

2.1 การวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สายสามัญ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 58-61) ได้ทำการวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ ปีงบประมาณ 2523 - 2524 โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่สร้างขึ้นครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 5 หมวด คือ

- หมวดที่ 1 อาคารสถานที่ และอุปกรณ์
- หมวดที่ 2 การบริหารบุคคล
- หมวดที่ 3 การบริหารโรงเรียน
- หมวดที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- หมวดที่ 5 โรงเรียนกับชุมชน

จากการประเมินโรงเรียนราษฎร์ สายสามัญทั่วประเทศ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบข้างต้น ได้จำแนกมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ออกเป็น 6 อันดับ ดังนี้

- อันดับที่ 1 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาดีมาก
- อันดับที่ 2 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาดี
- อันดับที่ 3 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาค่อนข้างดี
- อันดับที่ 4 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาควรปรับปรุง
- อันดับที่ 5 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาควรปรับปรุงอย่างมาก
- อันดับที่ 6 หมายถึง มาตรฐานการศึกษาควรปรับปรุงอย่างมากที่สุด

ผลการวิจัยโดยสรุป พบว่า

1. ระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียน

อันดับที่ 1	ร้อยละ	0.28
อันดับที่ 2	ร้อยละ	16.41
อันดับที่ 3	ร้อยละ	39.92
อันดับที่ 4	ร้อยละ	26.00
อันดับที่ 5	ร้อยละ	12.52
อันดับที่ 6	ร้อยละ	4.87

2. รวมทุกระดับการศึกษา มีโรงเรียน

อันดับที่ 1	ร้อยละ	0.62
อันดับที่ 2	ร้อยละ	15.31
อันดับที่ 3	ร้อยละ	37.32
อันดับที่ 4	ร้อยละ	29.07
อันดับที่ 5	ร้อยละ	15.00
อันดับที่ 6	ร้อยละ	2.68

ในการนี้ ได้จำแนกโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 141 โรงเรียน ออกเป็นโรงเรียนอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษามาก และดี จำนวน 38 โรงเรียน โรงเรียนอันดับที่ 5 และอันดับที่ 6 ที่มีมาตรฐานการศึกษาควรปรับปรุงอย่างมากและควรปรับปรุงอย่างมากที่สุด จำนวน 34 โรงเรียน ส่วนที่เหลือเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาระดับกลาง จำนวน 69 โรงเรียน

2.2 การวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2528) ได้ทำการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อปีการศึกษา 2527 ด้วยการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในด้านความคิด และด้านคุณลักษณะ รวม 6 ด้าน คือ

1. ความสามารถด้านภาษาไทย
2. ความสามารถด้านสังคมศึกษา
3. ความสามารถด้านพลานามัย
4. ความสามารถด้านพื้นฐานวิชาอาชีพ
5. ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์
6. ค่านิยมในการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบวิชาภาษาไทย ด้านความคิด
2. แบบทดสอบวิชาสังคมศึกษา ด้านความคิด และด้านความรู้สึก
3. แบบทดสอบพลานามัย ด้านความคิด และด้านความรู้สึก
4. แบบทดสอบพื้นฐานวิชาอาชีพ ด้านความคิด และความรู้สึก
5. แบบทดสอบวิทยาศาสตร์ ด้านความคิด
6. แบบสอบถาม เกี่ยวกับการเรียน (ค่านิยมในการเรียน)

การพิจารณาผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์ เป็น 3 ระดับ

ดังนี้

ระดับดี	ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป
ระดับพอใจ	ได้คะแนนร้อยละ 60 - 79
ระดับควรปรับปรุง	ได้คะแนนร้อยละ 60

ส่วนการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อปีการศึกษา 2528 ได้ทำการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในด้านความคิดและด้านคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ

1. ความสามารถด้านภาษาไทย
2. ความสามารถด้านสังคมศึกษา
3. ความสามารถด้านพลานามัย
4. ความสามารถด้านพื้นฐานวิชาอาชีพ

5. ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ (เคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์)

6. ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ (กายภาพ และชีวภาพ)

เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานทดสอบทางการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบภาษาไทย ด้านความคิด และวัดความเร็วในการอ่าน
2. แบบทดสอบสังคมศึกษา ด้านความคิดและความรู้สึก
3. แบบทดสอบพลานามัย ด้านความคิดและความรู้สึก
4. แบบทดสอบพื้นฐานวิชาอาชีพ ด้านความคิด และความรู้สึก
5. แบบทดสอบวิทยาศาสตร์ (เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์) ด้านความคิด
6. แบบทดสอบวิทยาศาสตร์ (กายภาพ ชีวภาพ) ด้านความคิด

การพิจารณาผลการตรวจสอบคุณภาพได้กำหนดเกณฑ์เป็น 3 ระดับ ในลักษณะเดียวกับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.3 เกณฑ์ที่ใช้แบ่งประเภทของโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษางานวิจัย เพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และงานวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อจำแนกโรงเรียนออกเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา เอกชนที่มีประสิทธิภาพสูง และโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกชนที่มีประสิทธิภาพต่ำ ตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกรายชื่อโรงเรียนที่ได้รับการจัดระดับมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ถือเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาดี และโรงเรียนที่ได้รับการจัดระดับมาตรฐานการศึกษาอันดับที่ 5 และอันดับที่ 6 ถือเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาคำ

2. คัดเลือกรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา เอกชนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จากการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษาถือเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาในระดับดี และโรงเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ถือเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาคำ

3. คัดเลือกรายชื่อโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาดี ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และมีคุณภาพการศึกษาในระดับดี ตามเกณฑ์ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ หรือโรงเรียนที่อยู่ในระดับดี ตามเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง จัดเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูง และคัดเลือกรายชื่อโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาในระดับต่ำ ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และมีคุณภาพการศึกษาในระดับต่ำ ตามเกณฑ์ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ หรือโรงเรียนที่อยู่ในระดับต่ำตามเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง จัดเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่ำ ถูกรายชื่อโรงเรียนทั้งสองกลุ่มนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบคัดเลือก

ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น การแข่งขันในหมู่นักเรียนที่ต้องการศึกษาในทุกระดับชั้นการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงก็เพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่ง การแข่งขันนี้มีอิทธิพลต่อการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา นักเรียนจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกจากระดับประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษา และจากระดับมัธยมศึกษาไปสู่ระดับอุดมศึกษา ถ้าผู้เรียนเข้ามาเรียนมีศักยภาพพื้นฐานพอเพียง และได้รับการจัดสถานะที่เหมาะสมแล้วย่อมให้ผลผลิตมีคุณภาพมากกว่านักเรียนที่เข้ามาเรียนด้อยศักยภาพพื้นฐาน การตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนโดยการสอบก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจดังกล่าว

การสอบเป็นกระบวนการหนึ่งในการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ ทั้งนี้เพราะการวัดผลเป็นการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล ข้อความ หรือข่าวสารอย่างเป็นระบบ สมิต์ และอาดัม (Smith and Adams 1966) และ ควิลลิน และฮันนา (Quillin and Hanna 1957) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ 6 ประการคือ

1. เป็นการรวบรวมหลักฐานทั้งหมดในด้านพฤติกรรมของนักเรียน
2. เป็นเรื่องการคาดคะเนหรือแปลความก้าวหน้าของนักเรียนอันได้รับจากประสบการณ์การเรียน
3. เป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง ไม่ได้ทำเป็นสิ่งสุดท้าย ทั้งก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียน เพื่อทราบความเจริญงอกงามของผู้เรียน
4. เป็นเรื่องของปริมาณ

5. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะโดยรวม ๆ และเกี่ยวกับการรวบรวมหลักฐาน
ทุก ๆ ด้านที่นักเรียนได้พัฒนาขึ้น

6. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างตัว เด็ก ครู และผู้ปกครอง

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2523 : 6-8) ได้กล่าวไว้ถึงจุดประสงค์ของการวัด
และประเมินผลการศึกษาว่า เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ที่แสดงความก้าวหน้าของนักเรียน
ตาม เป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ และเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา
นั้น ซึ่งแยกกล่าวเป็นข้อ ดังนี้

1. เพื่อคัดเลือก

โรงเรียนหรือสถาบันทุกแห่งจะต้องมีการพิจารณาบุคคลที่รับสมัคร เข้า เรียน เป็น
รายบุคคล เพื่อตัดสินใจ ยอมรับบุคคล เข้า เรียน โดยพิจารณาจากผลการสอบวัด วิธีใดวิธีหนึ่ง
แล้วแต่ความเหมาะสม และการพิจารณามอบทุนรางวัล เช่น ทุนเรียนดี ทุนยากจน การพิจารณา
บุคคล เพื่อมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่สำคัญต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยการสอบวัด เพื่อให้ได้บุคคล
ที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมตามที่ต้องการ

2. เพื่อจำแนกประเภท

การประเมินผลเพื่อจำแนกประเภท เป็นการวัดผลเพื่อจำแนกผู้เรียน เป็นประเภท
สอบได้-สอบตก หรือจัดประเภท เก่งมาก เก่ง ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก หรือ อื่น ๆ เช่น
ขยัน-ไม่ขยัน รอบรู้-ไม่รอบรู้ แล้วแต่จุดประสงค์ของผู้ประเมิน แต่ต้องอาศัย เกณฑ์มาตรฐานที่
กำหนดไว้เป็น เครื่องตัดสิน จะเห็นว่า การประเมินผล เพื่อคัดเลือก กับ เพื่อจำแนกประเภท
มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการจัดอันดับที่ให้ผู้ถูกประเมินนั้นเอง แต่การคัดเลือคนั้น เป็นการ
ยอมรับ-ไม่ยอมรับ เมื่อได้ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดให้แล้วได้ดีเพียงใด

3. เพื่อวินิจฉัย

การสอบถือว่า เป็นการสอนแบบหนึ่ง ดังนั้นผลการสอบควรมุ่งบอกถึงความสามารถ
ของเด็กกว่า เค้น ด้อยทางใด เพื่อหาทางสนับสนุน หรือแก้ไขข้อบกพร่องให้นักเรียนและเป็น
แนวทางให้ครูได้ปรับปรุงวิธีการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. เพื่อประเมินพัฒนาการ

การสอน เป็นการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน จากสภาพที่ไม่รู้สู่สภาพที่รอบรู้ตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามแต่ละคนอาจจะพัฒนามากน้อย ต่างกัน จำเป็นต้อง เปรียบเทียบออกมา เพื่อจะได้ทราบว่าเจริญไปจาก เดิมมากเพียงใด

5. เพื่อพยากรณ์

การแนะนำนักเรียน เพื่อเรียนต่อ หรือประกอบอาชีพ จำเป็นต้องทราบ รายละเอียด และพื้นฐานความรู้ของนักเรียน เสียก่อน โดยการสอบวัด และพิจารณาคะแนนที่ได้ แล้วทำนายผลข้างหน้าว่าควรจะ เรียนทางสาขาใดได้สำเร็จ

6. เพื่อจูงใจในการเรียน

ถ้าครูออกข้อสอบไปทางด้านใดมาก นักเรียนก็จะมุ่งเรียนไปในแนวทางที่ครู สอบวัด การวัดผลที่ดีจะ เป็นแรงจูงใจให้เกิดนิสัยการเรียนที่ดี และทำให้นักเรียนรู้สถานะของตนเอง แล้วหาทางแก้ไขตามคำแนะนำของครู

7. เพื่อประเมินค่าวิธีการ

นอกจากการพิจารณาเฉพาะนักเรียนแล้ว การประเมินค่าวิธีการก็สำคัญเท่าเทียมกับการประเมินผลนักเรียน เพราะการที่นักเรียนไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลในการเรียน อาจเนื่องมาจากวิธีการสอนของครูไม่ดี แบบเรียนไม่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องวัดผลเพื่อประเมินวิธีการด้วย

8. เพื่อรักษามาตรฐาน

การผลิตคนในแต่ละสาขาวิชาชีพ จะต้องทำการสอบวัดเพื่อตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนก่อนที่จะจบการศึกษาว่า ถึงเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำหรือไม่เพียงใด นอกจากเป็นการรักษามาตรฐานแล้ว การวัดผลยังช่วยปรับมาตรฐานให้เหมาะสมกับสภาวะสมัยอีกด้วย

ครอนบาค (Cronbach 1960 : 17-20) ได้อธิบายว่า การสอบที่ใช้เพื่อการตัดสินใจ ด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การสอบเพื่อการทำนาย ความสำเร็จในการฝึกหรือศึกษา
2. เพื่อการคัดเลือก ในการตัดสินใจเลือกรับบุคคลใดของสถาบันจำเป็นต้องมีการคัดเลือก เพื่อให้ได้บุคคลตามความต้องการ

3. เพื่อการจัดประเภท จะได้สามารถมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคน
4. เพื่อประเมินวิธีการ เปรียบได้กับประเมินการสอนของครู
5. เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน ทดสอบผลที่ได้จากการทดลองว่าเป็นไปตามสมมติฐาน

หรือไม่

การสอบ หรือวัด เพื่อคัดเลือกเป็นการหาข้อมูลเพื่อพิจารณาตัดสินใจว่า จะรับบุคคลใดหรือไม่รับบุคคลใดเข้าสถาบัน สำหรับโรงเรียนก็ย่อมต้องการที่จะเลือกนักเรียนที่จะสามารถเรียนหรือศึกษาได้สำเร็จตามหลักสูตรของโรงเรียน แต่เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2521 และ 2524 ดังนั้นการคัดเลือก ก็เป็นเพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งจะส่งผลต่อชื่อเสียงของสถาบันนั้น ๆ ด้วย ในการสอบวัดแต่ละโรงเรียนก็มีลักษณะแตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในแนวทางของการสอบคัดเลือก นั่นก็คือ

1. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ทดสอบวัด
2. การกำหนดเกณฑ์เพื่อตัดสินใจรับหรือไม่รับบุคคล เข้า เรียน

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้สอบวัดนั้น เนื่องจากประเภทของแบบสอบมีหลายแบบด้วยกันแล้วแต่จะมีการจำแนกลักษณะใด ตามที่ บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2523 : 97-107) ได้แบ่งประเภทของแบบสอบโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ จำแนกดังนี้

1. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีเขียนตอบ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ
 - 1.1 แบบทดสอบอัตนัย หรือ ความ เรียง
 - 1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือ เขียนตอบสั้น ๆ ซึ่งอาจแยกได้เป็นแบบต่าง ๆ เช่น
 - 1.2.1 แบบ เลือกตอบหลายตัวเลือก หรือ สองตัวเลือก (ถูก-ผิด)
 - 1.2.2 แบบจับคู่
 - 1.2.3 แบบให้เติมคำในช่องว่างให้สมบูรณ์
2. จำแนกตามกระบวนการสร้างและการนำไปใช้
 - 2.1 แบบทดสอบครูสร้างเอง
 - 2.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่ปรับปรุงจนมีคุณภาพสูงและมี

มาตรฐานในวิธีดำเนินการสอบ และแปลความหมายคะแนน

3. จำแนกตามระบบการวัด

3.1 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เน้นการเปรียบเทียบความสามารถระหว่างบุคคลในกลุ่ม หรือระหว่างกลุ่ม

3.2 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ ใช้วัดระดับความรู้ความสามารถขั้นต่ำสุดที่จะยอมรับได้

4. จำแนกตามสิ่งที่ต้องการวัด

4.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ใช้วัดสมรรถภาพสมอง และความสามารถด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะ ประสบการณ์ที่เรียนรู้มา

4.2 แบบทดสอบวัดความถนัด มี 2 ประเภท คือ แบบทดสอบวัดความถนัดทั่วไป (Scholastic aptitude test) เป็นการวัดความถนัดทางวิชาการ และแบบทดสอบวัดความถนัดเฉพาะอย่าง (Specific aptitude test) วัดความสามารถเฉพาะอย่าง เช่น ความสามารถทางดนตรี กีฬา ศิลป เป็นต้น

4.3 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personal - social test) ใช้วัดบุคลิกภาพของบุคคล เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ เป็นต้น

5. จำแนกตามวิธีการสอบ มี 4 ประเภท คือ

5.1 แบบทดสอบเร่งรีบ (Speed test) มี 2 แบบ คือ

5.1.1 แบบจำกัดเวลา กำหนดเวลาให้น้อย แต่ข้อสอบมากข้อ

5.1.2 แบบจำกัดงาน กำหนดงานจำนวนหนึ่งจะดูว่าใครทำงานเสร็จอย่างมีคุณภาพ และรวดเร็วกว่ากัน

5.2 แบบทดสอบระดมพลัง (power test) การสอบจะให้เวลามาก เพื่อให้ผู้สอบทำจนสุดขีดความสามารถของตัวเอง

5.3 แบบทดสอบรายบุคคล เป็นการสอบที่กระทำได้ที่ละคน เช่น การสอบปากเปล่า หรือสัมภาษณ์

5.4 แบบทดสอบเป็นกลุ่ม เป็นการสอบที่กระทำพร้อมกันไปได้ทีละมาก ๆ คน

6. จำแนกตามความถี่ในการสอบ

6.1 แบบทดสอบย่อย (Formative test) ใช้วัดหลังจบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ประเมินผลเป็นระยะ นำผลย้อนกลับไปปรับปรุงการเรียนการสอน

6.2 แบบทดสอบรวม (Summative test) ใช้วัดหลังจบรายวิชาทั้งหมด จะประเมินเพื่อตัดสินว่านักเรียนสอบได้หรือตก ผ่านหรือไม่ผ่าน ข้อสอบจะสุ่มเนื้อหาจากตารางวิเคราะห์หลักสูตรให้ครอบคลุมหัวข้อวิชาทั้งหมดที่เรียนมา

ในการกำหนดเครื่องมือนั้นก็จำเป็นจะต้องพิจารณาความเหมาะสมจากหลาย ๆ องค์ประกอบ เช่น ระดับชั้น หรืออายุของนักเรียนที่สอบวัด เช่น ถ้าเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลก็ควรเป็นข้อสอบความพร้อมซึ่งควรเป็นการสัมภาษณ์ เนื่องจากนักเรียนยังเขียนไม่ได้ อ่านไม่ออก หรือหากเป็นนักเรียนชั้นสูงก็เป็นการทดสอบพื้นฐานความรู้ที่เรียนมา ซึ่งอาจจะ เป็นแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ วิชาต่าง ๆ ที่สำคัญบางวิชา ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น เติมคำตอบ เลือกตอบ เขียน อธิบาย หากเป็นการสอบเพื่อคัดเลือกแล้ว ถ้านักเรียนมีจำนวนมาก ก็ต้องมีลักษณะเป็นการสอบกลุ่ม และอาจจะเป็นการตอบโดยตอบสั้น ๆ และตรวจง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ทดสอบ ว่าต้องการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถอย่างไร และมีความสะดวกรวดเร็วในการตรวจเพียงใด

ในการกำหนดคะแนนให้ความสำคัญแต่ละวิชา จากบทความโดย ดร.สวัสดิ์ ประทุมราช ในการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 1 เรื่องการทดสอบสัมฤทธิ์ผล ได้กล่าวว่า ในการสอบควรกำหนดให้แต่ละวิชามีน้ำหนักความสำคัญเท่ากัน จนกว่าจะได้มีการศึกษาติดตามผลโดยวิธี Multiple correlation จนได้ค่าสมการพยากรณ์ว่าวิชาใดมีน้ำหนักเท่าใด ส่งผลต่อความสำเร็จในสาขาวิชาแล้ว เราจึงกำหนดให้น้ำหนักคะแนนต่างกัน และในเรื่องการรวมคะแนนโดยใช้คะแนนดิบก็ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ถ้ากำหนดว่าวิชาแต่ละวิชาควรมีน้ำหนักเท่ากันแล้ว ถ้าการกระจายของคะแนนแต่ละวิชาแตกต่างกันแล้ว น้ำหนักของแต่ละวิชาจะต่างกัน ถ้านำมารวมกันจะทำให้ผิดความจริง วิธีการทำให้คะแนนมีการกระจายเท่ากันนั้น ทำโดยการแปลงคะแนนของแต่ละคนแต่ละวิชาให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (แต่คะแนนมาตรฐานที่คำนวณจากคะแนนดิบก็มีข้อบกพร่องอยู่บ้าง คือ มีทั้งค่าบวกและค่าลบ ซึ่งแก้ไขด้วยการแปลงให้ค่ามีขั้วมีเลขคณิต และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานมากขึ้นได้ และถ้าการแจกแจงของคะแนนดิบไม่เป็นไปตามการแจกแจงปกติ ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะการสุ่มตัวอย่างข้อสอบไม่ดี หรือข้อสอบยากเกินไป หรือข้อผิดพลาดอื่น ๆ แล้ว คะแนนมาตรฐานก็ไม่มี การแจกแจงเป็นปกติ ก็ควรจะต้อง เกลาให้ เป็นการแจกแจงปกติ)

ในการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษานั้นสำหรับ เกณฑ์การตัดสิน ถ้าหากเป็นการสอบคัดเลือกไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์หรือสอบข้อเขียน ก็จำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการตัดสินใจ ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะ อิง เกณฑ์ หรืออิงกลุ่ม กล่าวคือ ถ้าหากอิงเกณฑ์นักเรียนจะต้องทำคะแนนให้ถึงจุดที่กำหนดไว้ เช่น 80% หรือ 90% โดยคิดจากคะแนนรวมของทุกวิชา และในการสอบคัดเลือกบางสถาบันอาจจะกำหนดให้คะแนนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหลายวิชาซึ่งเป็นตัวทำนายที่สำคัญ จะต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก่อนจึงจะพิจารณาวิชาอื่น ๆ ที่เหลือในภายหลัง (Thorndike 1971 : 694) ที่เรียกว่า Cut off scores วิธีการหลังนี้มักจะใช้ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อคัดเลือกนักศึกษาเข้ามาเรียน หากเป็นการใช้เกณฑ์อิงกลุ่ม ก็คือ ถัดคนที่สอบได้สูงสุดจำนวนกี่คนตามที่กำหนดไว้ เช่น 25% ของนักเรียนที่สอบทั้งหมด ซึ่งได้คะแนนสูงสุด

เฉลียว เรืองเดช (ธ.ค. 26 - ม.ค. 27 : 32 - 34) ได้กล่าวถึงแนวทางการคัดเลือกนักเรียนและนักศึกษาให้เข้าเรียนในโรงเรียน และสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ของประเทศไทยว่า มีปัญหาหลายปีแล้วตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีจำนวนจำกัด ไม่สมดุลกับจำนวนนักเรียนที่ประสงค์จะเข้าศึกษา และวิธีการคัดเลือกก็ยังไม่เป็นที่พอใจ ทั้งของผู้จัดคัดเลือกและผู้ถูกคัดเลือก การคัดเลือกมีหลายวิธีการได้แก่

1. วิธีจับฉลาก วิธีนี้ง่าย และนิยมใช้กันในโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก เพราะถือว่า ยังเขียนไม่ได้ อ่านไม่ออก ความจริงก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ยุติธรรม
2. วิธีออกเป็นข้อสอบให้ตอบ เอาคะแนนที่ได้มา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คัดเอาเท่ากับจำนวนในลำดับคะแนนที่ได้ต่ำกว่าจำนวนที่จำกัดไว้ เป็นอันดับไป วิธีนี้นิยมใช้กันมาก ตั้งแต่ในระดับการศึกษา ก่อนเกณฑ์มัธยมจนถึงมหาวิทยาลัย การใช้วิธีนี้คงเห็นว่าดีแล้ว และไม่มีวิธีใดที่จะดีไปกว่านี้
3. ใช้วิธีผสมผสานทั้งสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ นำคะแนนมารวมกันจึงตัดสิน วิธีนี้มีนิยมนำไปใช้ในทุกระดับการสอบคัดเลือก เข้าศึกษาต่อหรือแม้แต่การเข้าทำงาน
4. วิธีสอบข้อเขียน สัมภาษณ์ และปฏิบัติจริง เป็นการคัดเลือกที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น และใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงที่เป็นจริงมากกว่าวิธีการเดิม วิธีนี้นิยมใช้กันแพร่หลายมากทุกระดับและควรจะพัฒนากระบวนการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

4.1 การศึกษาก่อนเกณฑ์บังคับ ควรสัมภาษณ์ และปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะนิสัย การแสดงออกทางความถนัด การใช้ลีลามือ การใช้สมรรถภาพทางประสาททั้ง 5 ซึ่งเด็กได้เรียนรู้มาจากบ้าน

4.2 การคัดเลือกสำหรับโรงเรียนในระดับประถม ก็ควรใช้วิธีสัมภาษณ์ และเพิ่มข้อเขียน ส่วนภาคปฏิบัตินั้น ควรกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างลักษณะนิสัยและการงาน พื้นฐานอาชีพ

4.3 การคัดเลือกสำหรับโรงเรียนในระดับชั้นมัธยม ควรใช้วิธีสัมภาษณ์แต่เพียงส่วนน้อย ข้อเขียนและปฏิบัติให้มากขึ้น สำหรับข้อเขียนควรให้คลุมเฉพาะรายวิชา เนื้อหา ส่วนวิชาทักษะควรสอบ เป็นภาคปฏิบัติ รายวิชาที่เกี่ยวกับการงานพื้นฐานอาชีพก็จะต้องเป็นภาคปฏิบัติด้วย และการเน้นหนักไปทางด้านนี้เพื่อให้สนองหลักสูตรที่เน้นหนักไปทางอาชีพมากกว่าวิชาสามัญ

คะแนนที่ได้จากทุกวิธีเอามารวมกันคิดเป็นอัตราส่วน 70% อีก 30% ควรเอามาจากผลการเรียนที่ได้มา จากทุกปีของระดับชั้นต้นที่ผ่านการเรียนมา เช่น สอบคัดเลือกเข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 ก็ควรเอาผลการเรียนจากชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 6 หรืออย่างน้อย ตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 4 หรือปีที่ 5 เป็นต้นมา ถ้าจะเข้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 ก็ควรเอาผลจากชั้นมัธยมปีที่ 1 จะเป็นการสร้างนิสัยให้รู้จักการเก็บหลักฐานที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครอง และ เด็ก

คุณหญิง ทองลิมา (2526 : 23-25) ได้กล่าวถึง เทคนิคอย่างหนึ่งของโรงเรียน ของโรงเรียนราษฎร์ที่ใช้คัดเลือกนักเรียนระดับอนุบาลได้อย่างดีและคิดว่าเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งที่น่าสนับสนุนคือ การนัดนักเรียนและผู้ปกครองมาสัมภาษณ์พร้อมกัน ในการสมัครควรให้กรอกเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองและเด็ก เพื่อเป็นแนวทางให้ทางโรงเรียนได้ทราบถึงความพร้อมของผู้ปกครองและเด็ก เช่น เกี่ยวกับเด็ก ช่วยตัวเองในเรื่องอะไรได้บ้าง โรคประจำตัวที่ร้ายแรง เคยประสบอุบัติเหตุที่บ้านอะไรบ้าง เมื่อกำหนดวันนัด ทางโรงเรียนจะพิมพ์รายชื่อทั้งหมดติดไว้ให้ทราบจำนวนผู้สมัครทั้งหมด และจำนวนที่จะรับไว้

การที่ผู้ปกครองมารวมกลุ่มกันพร้อมกับเด็ก ทำให้เห็นข้อแตกต่างกันได้แม้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น การให้คะแนนให้ทั้งผู้ปกครองและเด็ก โดยมีครูคนหนึ่ง เป็นผู้สัมภาษณ์ ครูอีก 2 คน คอยสังเกตและจดบันทึก ถ้าผู้ปกครองดี มีมรรยาท ก็จะยอมรับลูกได้ดีกว่าผู้ปกครองที่มีเงิน หาเงินเก่งแต่ไม่ค่อยสนใจอบรมลูก เด็กจะเป็นคนขาดระเบียบ เด็กบางคนตอบได้อย่างฉะฉาน กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เด็กบางคนอยู่บ้านกล้าดี แต่เมื่ออยู่ต่อหน้าคนมาก ๆ คี้นคนกลัว ไม่กล้าพูด ผู้ปกครองบางคนจะโกรธที่เด็กไม่แสดงออก ทำโทษต่อหน้าคน เช่นนี้ก็จะไม่ได้คะแนนทั้ง เด็กและผู้ปกครอง

การประกาศผลการคัดเลือก ไม่ควรนานเกินไป เพื่อผู้ที่ไม่ได้จะได้หาที่เรียนอื่น โดยไม่เสียเวลานานนัก ปัญหาที่ติดตามมาหลังการประกาศผลคือ ผู้ปกครองที่ไม่ยอมรับว่าเด็กยังไม่พร้อม มาคอยรบเร้าขอโอกาสเพราะมีที่เรียนอยู่แล้ว ในบางกรณีกับทางโรงเรียนไม่รับน้องสาเหตุมาจากน้องเคยแกล้งที่แรง ๆ เกรงว่าจะมาทำร้ายเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน หรือ ผู้ปกครองคิดค้ำค่า เล่าเรียนต้องทวงกันอย่างหนัก หรือผู้ปกครองไม่ค่อยรู้ระเบียบ ไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ผู้ปกครองบางคนคิดว่าทางโรงเรียน หรือข่มขู่ เกรี้ยวกราด เพราะคิดแต่ว่ามีเงินโรงเรียนต้องรับไว้

อย่างไรก็ตามอาจจะมีการกำหนดเกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณาคัดเลือกนักเรียนเข้าโรงเรียนไว้ นอกเหนือจากการสอบถามขั้นตอนแล้ว โรงเรียนอาจจะกำหนดหรือให้สิทธิพิเศษแก่นักเรียนที่มีคุณสมบัติบางประการตามความต้องการของโรงเรียนอีก เช่น การนับถือศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ ศธ.1001/6822) มีที่เรียนอยู่แล้ว เป็นบุตรศิษย์เก่าผู้มีพระคุณของโรงเรียนฝากเข้า ผู้ปกครองบริจาคเงินให้กับโรงเรียนเป็นจำนวนมาก เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น